

RAPORT ȘTIINȚIFIC

Workshop exploratoriu: Științe Cognitive Clinice; Cercetări de Frontieră

1. Conținutul științific al evenimentului (obiective realizate, teme prezentate, concluzii/rezultate obținute, contribuția la dezvoltarea viitoarelor direcții în domeniul științific abordat); acest raport va fi facut public, atât în română cât și în engleză;

În cadrul workshopului s-a urmărit reunirea profesioniștilor din rândul psihologilor și psihiatrilor români din diaspora cu expertiză în științele cognitive clinice. Workshopul a avut ca principală temă științele cognitive clinice și implicațiile rezultatelor diverselor studii deja cunoscute în literatură, precum și ale cercetărilor aflate în curs de derulare, pentru diagnosticul și intervențiile psihologice în sănătate și boală.

Prin alegerea acestei teme precum și a participanților la workshop s-au urmărit:

- a) identificarea, popularizarea și susținerea acelor metode de evaluare, diagnostic și intervenții psihologice care sunt validate științific, atât sub aspectul eficienței cât și sub aspectul teoriei;
- b) familiarizarea tinerilor profesioniști participanți cu abordarea, rigorile și tematicile majore de interes ale comunității științifice internaționale;
- c) valorificarea prezenței și expertizei profesioniștilor prezenți prin încurajarea dezvoltării unor echipe de cercetare internaționale structurate pe baza competențelor și intereselor comune și inițierea aplicațiilor comune la competițiile din domeniul cercetării în psihoterapie și sănătate mentală aplicată, având ca și prioritate FP7.

În vederea acestor obiective, workshopul s-a desfășurat atât sub forma de prezentări individuale cât și sub formă de mese rotunde.

Prezentările individuale au urmărit identificarea principalelor teme și domenii de cercetare de actualitate în domeniul științelor cognitive clinice, precum și implicațiile acestora pentru diagnosticul și intervențiile psihologice în sănătate și boală. Mai mult, s-a urmărit situarea cercetării și practicii românești în acest cadru mai larg al cercetării internaționale din domeniul științelor cognitive clinice precum și identificarea acelor direcții care necesită o dezvoltare ulterioară în vederea creșterii impactului științelor cognitive clinice românești la nivel internațional.

Teme prezentate

Astfel, în prezentarea de deschidere a workshopului intitulată "**Științe cognitive clinice: aplicații ale roboticii și realității virtuale în psihologia clinică și psihoterapie**", Dl. Dr. Daniel David de la Universitatea Babeș-Bolyai din Cluj Napoca a prezentat pe scurt paradigma de cercetare cognitivă precum și implicațiile acesteia în domeniul clinic. În ceea ce privește cercetarea, un accent deosebit s-a pus pe sublinierea direcțiilor de cercetare în curs de desfășurare în România, și mai ales pe direcțiile de cercetare care ar trebui dezvoltate pe viitor în vederea alinierii științelor cognitive clinice românești la standardele internaționale. Astfel, dl. Daniel David a subliniat nevoia avansării cercetării care să vizeze explicit mecanismele etiopatogenetice. În acest sens, în paralel cu continuarea cercetării curente, este nevoie de a) dezvoltarea cercetării în domeniul mecanismelor implicite implicate în psihopatologie precum și în sănătate; b) investigarea substratului neurobiologic asociat cu diferite comportamente de

boală și sănătate. Avansarea cunoștințelor în aceste domenii ar permite nu numai o mai bună înțelegere a mecanismelor neurobiologice și psihologice implicate în comportamentul patologic, dar și dezvoltarea de noi tehnici de intervenție care să vizeze specific modificarea acestor mecanisme. În domeniul aplicat, Dl. Dr. Daniel David a subliniat necesitatea îmbunătățirii metodelor de diagnostic adaptate populației românești prin implicarea activă a cercetătorilor români (din țară și străinătate) în dezvoltarea noilor versiuni ale manualelor de diagnostic internaționale precum și în dezvoltare de noi tehnici de diagnostic. Nu în ultimul rând, s-a evidențiat nevoia existentă în România, precum și la nivel internațional, ca aceste dezvoltări în domeniul patologiei să fie dublate de o dezvoltare a cercetării care să vizeze mecanismele psihologice și neurobiologice implicate în comportamentul sănătos, precum și a metodelor de prevenție.

Două dintre prezentările invitațiilor din diasporă au permis trecerea în revistă a câtorva din principalele direcții de cercetare actuale la nivel internațional în domeniul științelor cognitive clinice.

Astfel, în cadrul prezentării intitulată **“Dezvoltări în Științele Cognitive Clinice”**, Dl. Dr. Puiu Vasilescu de la University of Virginia’s College at Wise, USA a prezentat pe scurt trei modele de cercetare cu relevanță în domeniul clinic:

- a) Modelarea matematică
- b) Abordarea biologică
- c) Neuroștiințele Cognitive Evolutioniste

Dl. Dr. Vasilescu a prezentat principiile de bază asociate cu cercetarea în fiecare din aceste paradigme ilustrând cu date empirice recente relevanța acestora în domeniul clinic.

Ca o completare a prezentărilor Dl-ilor David și Vasilescu, D-na Dr. Cătălina Köpetz de la University of Maryland at College Park, USA, a adus în discuție o nouă abordare relevantă cercetării în domeniul clinic bazată pe dezvoltările din domeniul cogniției sociale. În prezentarea sa intitulată **“Mecanisme de autoreglare în comportamentul adictiv”** D-na Köpetz a discutat un nou model teoretic precum și implicațiile sale pentru investigare empirică a mecanismelor de autoreglare implicate în dezvoltarea și menținerea comportamentului adictiv. O atenție deosebită s-a acordat rolului mecanismelor implicite în comportamentul adictiv precum și modalităților de abordare a acestora la nivel teoretic și empiric. D-na Köpetz a subliniat relevanța acestei abordări pentru cercetarea translațională, puternic promovată de Institutul Național de Sănătate din Statele Unite, precum și valoarea sa integrativă. Astfel, s-au discutat implicațiile sale la diferite nivele ale comportamentului adictiv, pentru diferite substanțe, precum și relevanța sa pentru comportamentul de risc în general.

Cea de-a patra tema, **“Terapiile cognitive-comportamentale și contextul cultural al pacienților”** a fost prezentată de Dl. Dr. Șerban Ionescu de la Universitatea Paris 8, s-a axat cu precădere asupra aspectului practic al științelor cognitive clinice, și anume pe terapie. Prin prezentarea a numeroase studii recente, Dl. Ionescu a subliniat importanța factorului cultural în dezvoltarea de intervenții eficiente, adaptate specificului cultural al pacienților. Acest factor cultural se referă, pe de o parte, la statutul socio-economic specific fiecărui grup cultural care joacă un rol major în decizia de a face apel la terapie și de a urma un program terapeutic. Pe de altă parte, de importanță majoră, factorul cultural vizează credințele și expectanțele pacienților referitor la starea de boală și sănătate, precum și expectanțele cu privire la procesul terapeutic și eficiența acestuia. În lumina datelor recente cu privire la rolul acestor variabile asupra eficienței procesului terapeutic în diferite comunități, Dl. Ionescu a subliniat, nevoia cercetării care să permită o mai bună cunoaștere a acestor variabile culturale precum și integrarea acestor cunoștințe în procesul terapeutic. În felul acesta, se va putea realiza o mai bună adaptare a tehnicilor de intervenție existente la specificul populației țarului, precum și crearea de noi tehnici de intervenție specifice care să maximizeze eficiența procesului terapeutic.

Discuții în cadrul meselor rotunde; propuneri de colaborări.

În vederea promovării discuțiilor între participanți și a facilitării inițiativei de a dezvolta colaborări ulterioare, prezentările individuale au fost urmate de mese rotunde. În cadrul acestora, participanții au purtat discuții referitoare la temele prezentate, dar s-a căutat și integrarea acestora cu interesele individuale.

În urma acestor discuții, s-au stabilit trei linii majore de interes comun cu potențial de dezvoltare în viitoare proiecte de colaborare pentru care se va căuta finanțare atât la nivel național (prin mecanismele CNCSIS) cât și la nivel internațional (prin mecanismele Europene F97 și americane R03 - Fogarty International):

1. Specific, dat fiind interesul și accentul pus pe investigarea **mecanismelor implicite** și a rolului lor în dezvoltarea și menținerea comportamentului patologic existent la nivelul cercetării internaționale, se va încerca dezvoltarea unui proiect de cercetare în cadrul căruia cercetătorii români și străini să investigheze rolul acestor mecanisme la nivelul unui compartiment problematic pentru populația românească, și anume, **consumul de alcool**. Deși detaliile specifice cu privire la acest proiect vor fi stabilite ulterior, în momentul de față există propuneri referitoare la: 1) posibilitatea de a investiga particularitățile comportamentului de risc la copii și adolescenți și implicațiile acestora pentru viitorul consum de alcool (printr-o propunere de finanțare care va fi adresată Institutului Național de Sănătate din Statele Unite ale Americii, prin mecanismul R03-Fogarty International); 2) mecanisme implicite de reglare a consumului de alcool al pacienților diagnosticați cu abuz de alcool (proiect care va fi propus spre finanțare CNCSIS-ului).
2. Într-o a doua linie de cercetare se va cauta dezvoltarea unor modele teoretice ale **comportamentului de sănătate** care să ghideze atât cercetarea empirică, cât și dezvoltarea unor programe de prevenție adaptate probelemor și specificului populației românești.
3. A treia propunere se referă la investigarea **factorilor culturali** și a impactului acestora asupra eficienței tehnicilor de intervenție în **populația roma**. Având în vedere interesul european referitor la o mai bună integrare a populație roma, anticipăm că propunerea de proiect pe acesta temă să fie pertinentă pentru finanțare prin mecanismele europene F97.

2. Informații privind organizarea evenimentului (rezumat);

Workshop-ul s-a desfășurat sub coordonarea Catedrei de Psihologie Clinică și Psihoterapie din cadrul Facultății de Psihologie și Științe ale Educației și a Institutului Internațional de Studii Avansate de Psihoterapie și Sănătate Mentală Aplicată, Universitatea Babeș-Bolyai în colaborare cu Academia Română, Institutul de Filosofie și Psihologie “Constantin Rădulescu Motru” – Departamentul de Psihologie.

În pregătirea workshop-ului au fost utilizate locațiile, dotările și echipamentele de care dispun Catedra, Institutul și Departamentul de Psihologie din cadrul Academiei Române.

Pe toată durata workshop-ului, activitățile organizatorice au fost derulate de către membrii Catedrei de Psihologie Clinică și Psihoterapie.

Activitățile administrative și asistența secretarială au fost desfășurate de către doctoranzii care au dorit să se implice în organizarea workshop-ului, sub coordonarea organizatorului.

3. Programul final al workshop-ului;

Workshop Exploratoriu. Științe Cognitive Clinice; Cercetări de Frontieră

*Academia Română, Institutul de Filosofie și Psihologie "Constantin Rădulescu Motru"
Departamentul de Psihologie, Calea 13 septembrie, nr. 13, București*

Miercuri, 17 Septembrie 2008

09.00 – 09.30: *Cuvânt de bun venit; primirea participanților* - Prof. Univ. Dr. Daniel David și un reprezentat al Academiei Române, Institutul de Filosofie și Psihologie "Constantin Rădulescu Motru" - Departamentul de Psihologie

09.30 – 10.00: *Prezentarea obiectivelor workshopului* - Prof. Univ. Dr. Daniel David

10.00 – 11.00: *Științele cognitive clinice în România și la nivel internațional; Aplicații ale roboticii și realității virtuale în psihologia clinică, consiliere și psihoterapie* - Prof. Univ. Dr. Daniel David

11.00 – 11.15: Pauză

11.15 – 12.15: *Advances in Clinical Cognitive Science* - Prof. Univ. Dr. I. P. Vasilescu

12.15 – 15.00: Pauză de prânz

15.00 – 17.30: *Masă rotundă; discuții panel: discuții privind științele cognitive - trecut, prezent și viitor. Științele cognitive clinice și psihoterapiile cognitive și comportamentale*

Joi, 18 Septembrie 2008

10.00 – 11.00: *Terapiile cognitiv-comportamentale și contextul cultural al pacienților* - Prof. Univ. Dr. Șerban Ionescu

11.00 – 12.00: *Self regulation in addiction disorders* – cercetator dr. Cătălina Kopetz

12.00 – 15.00: Pauză de prânz

15.00 – 17.30: *Discuții panel: stabilirea unui protocol de colaborare ulterior derulării workshopului*

4. Lista finală lectori invitați (keyspeakers) – titlul științific, nume, prenume, semnatura, țara de origine, instituția de la care provin, adresa, telefon, fax, email, scurtă prezentare a experienței profesionale;

Prof. Univ. Dr. Daniel David, România, Universitatea Babeș-Bolyai, str. Republicii, nr. 37, tel/fax 0262 434 141, danieldavid@psychology.ro.

Daniel David este prof. "Aaron T. Beck" univ. dr. la Catedra de Psihologie Clinică și Psihoterapie a Universității Babeș-Bolyai din Cluj-Napoca, președintele Colegiului Psihologilor din România, Filiala Cluj și psiholog principal în psihologie clinică, consiliere psihologică și psihoterapie. A obținut licența în psihologie (în 1996) la Universitatea Babeș-Bolyai și doctoratul în psihologie (1999) la aceeași Universitate. A făcut studii postuniversitare (1999-2002) în psihologie clinică și psihopatologie (incluzând hipnoză și hipnoterapie) la Mount Sinai School of Medicine, New York, SUA și a parcurs un program de formare (1998-2002) în psihoterapii cognitive și comportamentale la Albert Ellis Institute, SUA și Academy of Cognitive Therapy, SUA, unde este și acum

supervizor-formator, singurul din România atestat de fondatorii psihoterapiilor cognitive și comportamentale: Dr. Aaron Beck și Dr. Albert Ellis. Complementar a făcut un stagiul de pregătire în terapii dinamic-psihanalitice și umanist-existențiale la Tennessee University-Psychological Clinic, SUA (1998-1999). Este director al Centrului Român de Psihoterapie Cognitivă și Rațional-Emotivă și Comportamentală, președinte al Asociației Române de Psihoterapii Cognitive și Comportamentale din România și al International Institute for the Advanced Studies of Psychotherapy and Applied Mental Health (<http://www.psychotherapy.ro>). Daniel David este editor al revistei Journal of Cognitive and Behavioral Psychotherapies, indexată Thompson ISI, PsycInfo, EBSCO, ProQuest și IBSS. Autorul este membru în asociații profesionale internaționale de profil, are numeroase premii și granturi internaționale (a implementat în țară primele studii clinice controlate și primul program post-doctoral în domeniul psihoterapiei), desfășoară activități didactice, de cercetare și practică clinică și psihoterapeutică în țară și în străinătate (ex. Mount Sinai Hospital, SUA). Până în prezent a publicat 5 cărți și peste 50 de articole, majoritatea în reviste de prestigiu din străinătate, fiind cel mai citat și influent psiholog român în literatura de specialitate.

Prof. Univ. Dr. Șerban Ionescu, Franța, Universite Paris 8, ionescu.meju cose@wanadoo.fr.

Șerban Ionescu, psihiatru și psiholog, este profesor de psihopatologie la Universitatea Paris VIII (Vincennes-Saint-Denis), director al Institut d'enseignement a distance și al Centre de recherches Traumatisme, Resilience, Psychotherapies din cadrul aceleiași universități, profesor emerit al Universității Trois-Rivieres (Quebec) și membru corespondent al Academiei de Științe Medicale din România. Cercetările sale în domeniul deficienței mintale, al dezinstitutionalizării, al implicațiilor psihologice în bolile fizice și al psihopatologiei s-au concretizat în numeroase lucrări, dintre care amintim: La Deficience intellectuelle (2 vol., 1993 și 1995), Psychopathologie de la vie universitaire (1995), Psychopathologies et societe: Traumatismes, evenements et situations de vie (coord. împreună cu Colette Jourdan-Ionescu, 2006), Psychopathologie de l'adulte (2006), Paisprezece abordări în psihopatologie (1998, 2006) și Mecanisme de apărare. Teorie și aspecte clinice (în colaborare, 2002, 2007). Pentru întreaga sa activitate, prof. Ionescu a primit mai multe distincții: Doctor Honoris Causa al Universității din Liege (1999), Doctor Honoris Causa al Universității de Vest din Timișoara (1998), Profesor emerit al Universității din Quebec.

Cercetător dr. Cătălina Kopetz, SUA, University of Maryland at College Park, ckopetz@psyc.umd.edu.

Cătălina Kopetz a obținut licența în psihologie la Universitatea Babeș-Bolyai. După absolvire, a început cariera academică pe post de asistent de cercetare la Universitatea Babeș-Bolyai. A urmat un masterat în psihologie experimentală la Universitatea din Savoie, Franța, și doctoratul în psihologie socială la University of Maryland, College Park, USA pe care l-a absolvit în 2007. În prezent, Cătălina Kopetz lucrează ca și cercetător asociat în cadrul Center for Addiction, Personality and Emotion Research (CAPER) de la University of Maryland. Interesele de cercetare ale Cătălinei Kopetz sunt concentrate asupra fenomenului auto-reglării, din perspectiva motivației ca și cogniție. Este interesată de relațiile dinamice între scopuri și mijloacele lor asociate în cadrul unui sistem particular de scopuri precum și între sisteme diferite de scopuri, respectiv de măsura în care acestea, în circumstanțe specifice, pot influența cursul acțiunii unei persoane. Un aspect interesant al auto-reglării este acela că oamenii nu sunt adesea conștienți de motivele reale care le ghidează comportamentul. Cercetările Cătălinei Kopetz sunt menite să înțeleagă aspectele inconștiente ale auto-reglării în termeni de scopuri-mijloace și asocieri inter-scopuri și să exploreze implicațiile sale atât pentru comportamentul normal (dieta) cât și pentru comportamentul anormal (ex. asumarea riscului și adicției).

Prof. Univ. Dr. I. P. Vasilescu, SUA, University of Virginia's College at Wise, ipv@wise.virginia.edu.

5. Lista finală a participanților – titlul științific, nume, prenume, semnătură, țara de origine, instituția de la care provin, adresa, telefon, fax, email;

Prof. Univ. Dr. DAVID Daniel, România, Universitatea Babeș-Bolyai, str. Republicii, nr. 37, tel/fax 0262 434 141, danieldavid@psychology.ro.

Prof. Univ. Dr. IONESCU Șerban, Franța, Universite Paris 8, ionescu.mejucose@wanadoo.fr.

Prof. Univ. Dr. HOLDEVICI Irina, România, Universitatea din București, Facultatea de Psihologie și Științele Educației, Catedra de Psihologie.

Cercetător Dr. KOPETZ Cătălina, SUA, University of Maryland at College Park, ckopetz@psyc.umd.edu.

Prof. Univ. Dr. MINULESCU Mihaela, România, Școala Națională de Studii Politice și Administrative, Facultatea de Comunicare și Relații Publice, Psihologie, mminulescu@rdslink.ro.

Asist. Univ. Drd. MOLDOVAN Ramona, România, Universitatea Babeș-Bolyai, str. Republicii, nr. 37, tel/fax 0262 434 141, ramonamoldovan@psychology.ro.

Șef Departament NICOLA Grigore, România, Academia Română, Institutul de Filosofie și Psihologie "Constantin Rădulescu Motru" – Departamentul de Psihologie

Psiholog PETER Dan, SUA, Long Island University, pdan1@nyc.rr.com.

Lector Univ. Dr. RUSU Alina, România, Universitatea Babeș-Bolyai, str. Republicii, nr. 37, tel/fax 0262 434 141, alinarusu@psychology.ro.

Conf. Univ. Dr. SAVA Florin, România, Universitatea de Vest, afsava@socio.uvt.ro

Academician SURDU Alexandru, România, Academia Română, Institutul de Filosofie și Psihologie "Constantin Rădulescu Motru" – Departamentul de Psihologie

Psiholog STEGLI Carmen, Franța, carmenstegli@servoprocess.com.

Lector Univ. Dr. SZENTAGOTAI Aurora, România, Universitatea Babeș-Bolyai, str. Republicii, nr. 37, tel/fax 0262 434 141, auraszentagotai@psychology.ro.

Conf. Univ. Dr. TRIP Simona, România, Universitatea din Oradea, spopa@uoradea.ro

Director adjunct VASILE Mihai, România, Academia Română, Institutul de Filosofie și Psihologie "Constantin Rădulescu Motru" – Departamentul de Psihologie

Prof. Univ. Dr. VASILESCU I. P., SUA, University of Virginia's College at Wise, ipv@wise.virginia.edu.

Psiholog WEINTRAUB Zisu, Israel, Department of Behavioral Sciences, Ministry of Security, zissu@zahav.net.il.

6. Informații statistice privind participanții (structura pe vârste, distribuție geografică etc);

La Workshop au participat:

Distribuția geografică:

1 psiholog din Israel

2 psihologi din Franța

3 psihologi din SUA

6 psihologi din România (1 psiholog din Oradea, 1 psiholog din Timișoara, 2 psihologi din București, 3 psihologi din Cluj-Napoca)

3 reprezentanți ai Academiei Române din România

Structura pe vârste:

Sub 30 de ani: 1 participant

Între 30 și 40 de ani: 6 participanți

Între 40 și 50 de ani: 4 participanți

Între 50 și 60 de ani: 4 participanți

Director proiect,
Prof. Univ. Dr. Daniel David